

MODÜL 2

ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ GELİŞTİRME

erasmediah.eu

Co-funded by
the European Union

Ders 2.3

Yanlış Bilgiyi Anlayalım ve Mücadele Edelim!

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

**Co-funded by
the European Union**

Ders 2.3

Yanlış Bilgiyi Anlayalım ve Mücadele Edelim!

Hedefler:

Gençlerin yanlış bilgilendirme nedir ve bunun sahte haberden nasıl farklı olduğunu anlamalarına yardımcı olmak. Yanlış bilgiyi tanımak ve sorgulamak için eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek. Çevrimiçi bilgileri başkalarıyla tartışırken empati ve sağlıklı iletişimi teşvik etmek.

Temel Mesaj(lar):

- Yanlış bilgilendirme, zararlı bir niyetle paylaşılmayan yanlış veya yanıltıcı bilgidir; oysa sahte haber, insanları aldatmak amacıyla kasıtlı olarak oluşturulur.
- Eleştirel düşünme ve empati geliştirmek, yanlış bilgiyi engellemeye yardımcı olabilir.

DERSİN TÜRÜ:

Derse Genel Bakış

Bugün, yanlış bilgilendirme kavramını keşfedeceğiz, nedir, nasıl yayılır ve nasıl tanıyabileceğimizi öğreneceğiz. İlk olarak, yanlış bilgilendirme, insanları kandırmak amacıyla kasıtlı olarak oluşturulan sahte haberlerden farklıdır. Bu oturum boyunca, yanlış bilgilendirmeyi anlamak ve bunu sorgulayıp mücadele etmeyi öğrenmek için birlikte çalışacağız.

Atölye 3 adımdan oluşmaktadır:

1. **Giriş:** Yanlış Bilgilendirme Nedir? (10 dk) - Yanlış bilgilendirme ve sahte haber arasındaki farkı keşfederek başlayacağız.
2. **Grup Çalışması:** Yanlış Bilgiyi Bul! (20 dk) - Gruplar halinde dinamik bir etkinlik üzerinden yanlış bilgilendirme örneklerini analiz edecek ve tanıyacaksınız. Bu etkinlik bir Kahoot sınavı içerecek.
3. **Kapanış:** Yanlış Bilgilendirme Dedektifleri (10 dk) - Son olarak, günlük hayatınızda yanlış bilgilendirmeyi tanıyıp yanıt vermenize yardımcı olacak kendi kontrol listenizi oluşturacaksınız.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

Yanlış bilgilendirme, sahte haberlerden farklıdır. Şimdi biraz beyin fırtınası yapalım:

Yanlış bilgilendirme sizce ne demek?

Sahte haberlerden nasıl farklı olduğunu düşünüyorsunuz?

Yanlış bilgilendirme, zarar verme amacı gütmekten paylaşılan yanlış veya yanıltıcı bilgilerdir. Çoğunlukla, bu bilgiyi paylaşan kişi bunun doğru olduğuna inanır ve bu yüzden kolayca yayılır. Diğer yandan, **sahte haberler**, insanları aldatmak ya da manipüle etmek amacıyla kasıtlı olarak yaratılır; bu da genellikle güç, para ya da etki kazanmak gibi belirli amaçlarla yapılır.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

Şimdi, yanlış bilgiyi tespit etmeye çalışalım. Ekranda sırasıyla üç cümle göreceksiniz. Göreviniz, her bir cümlenin gerçek mi yoksa yanlış bilgi mi olduğunu belirlemek.

Cümle 1

Cümle 2

Cümle 3

Eğer Cümle 1/2/3'ün gerçek olduğunu düşünüyorsanız, elinizi kaldırın. Şimdi, bunun yanlış bilgi olduğunu düşündüğünüzde elinizi kaldırın.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

CÜMLE 1

GÜNDE 8 BARDAK
SU İÇMEK, İYİ
SAĞLIK İÇİN
ZORUNLUDUR.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

CÜMLE 2

HAVUÇ GÖRME
YETENEĞİNİZİ
GELİŞTİRİR.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

CÜMLE 3

AŞILAR
OTİZME YOL
AÇAR.

1 Adım

Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

İlk ifadeye gelecek olursak: "**Günde 8 bardak su içmek, iyi sağlık için zorunludur.**" Bu yanlış bilgi. Su içmek önemli olsa da, her bireyin ihtiyaç duyduğu su miktarı farklıdır ve bunun 8 bardak olması gerekmez.

Sonraki ifade: "**Havuçlar göz sağlığını geliştirir.**" Bu kısmen doğru, ancak çoğunlukla yanlıştır. Havuçlar, göz sağlığı için iyi olan A vitamini içerir, ancak görme yetisini büyük ölçüde iyileştirmezler.

Son olarak: "**Aşılar otizme neden olur.**" Bu yanlış bilgidir. Aşıların otizmle bağlantılı olduğuna dair bilimsel bir kanıt yoktur. Aslında, bu mit, araştırmacılar tarafından tamamen çürütülmüştür.

Yanlış bilgiler genellikle inandırıcı gibi görünür, bu yüzden hızla yayılırlar. **Bu nedenle duyduğumuz ve paylaştığımız bilgiler hakkında eleştirel düşünmek çok önemlidir.**

2 Adım

Grup Etkinliği: Yanlış Bilgileri Bul!

Seçenek 1 (Senaryo Kartları):

Bu etkinliğe "Yanlış Bilgiyi Tespit Et!" denir. Amacı, yanlış bilgiyi tanımlama ve her gün karşılaştığımız bilgiler hakkında eleştirel düşünme pratiği yapmaktır.

3-4 kişilik küçük gruplar halinde çalışarak, her grup bir Senaryo Kartı alacak. Bu kartta bir gönderi, mesaj veya konuşma tanımlanacaktır. Göreviniz, bu durumu grup içinde tartışmak ve řu soruları yanıtlamaktır:

1. Bilgi doğru mu, yoksa yanlış bilgi mi?
2. Doğru ya da yanlış olup olmadığını nasıl kontrol edebilirsiniz?
3. Bu bilginin yayılmasının ne gibi bir etkisi olabilir?

2 Adım

Grup Etkinliği: Yanlış Bilgileri Bul!

Seçenek 2 (Kahoot! Quiz):

Bu etkinliğin ikinci versiyonu için cep telefonlarına ve **Kahoot!** uygulamasına ihtiyaç vardır.

Kahoot! zerindeki quiz, bir gönderi, mesaj veya konuşmayı tanımlayan bazı senaryolar içerir. Göreviniz, cep telefonlarınızı kullanarak bireysel olarak oy vermek ve bunun doğru mu yoksa yanlış bilgi mi olduğunu belirlemektir.

Her sorudan sonra doğru cevabı gözden geçirecek ve neden doğru ya da yanlış olduğunu tartışacağız. Yanlış bilgilerin ne kadar kolay bir şekilde inandırıcı görünebileceğine ve nasıl doğrulama yapabileceğimize dikkat edin!

2 Adım

Grup Etkinliği: Yanlış Bilgileri Bul!

Öğrencilere verilecek talimatlar (Seçenek 1 için):

- 1.Kartınızdaki senaryoyu grubunuzla yüksek sesle okuyun.
- 2.Takım olarak tartışın:
 - Bu bilgi doğru mu yoksa şüpheli mi?
 - Nasıl doğrulayabilirsiniz?
 - Birisi neden buna inanabilir ve eğer yanlışsa, hangi zararları verebilir?
- 3.Sınıfla paylaşmak için düşündüklerinizi hazırlayın.

2 Adım

Grup Etkinliği: Yanlış Bilgileri Bul!

Örnek Senaryo Kartları:

"Popöler bir influencer, beynimizin sadece %10'unu kullandığımızı söyledi."

"Kuzenim, hükümetin sosyal medya uygulamaları aracılığıyla bizi izlediğini söyleyen bir mesaj gönderdi."

"Online bir yerde, elma sirkesi içerek bağışıklık sistemini anında güçlendirebileceğiniz yazıyordu."

"Facebook'ta biri, güneş sistemimizde yeni bir gezegen keşfedildiğini ve çıplak gözle görülebileceğini paylaştı."

"Düzenli su içmek, konsantrasyonu artırmaya ve baş ağrılarını engellemeye yardımcı olabilir."

2 Adım

Grup Etkinliği: Yanlış Bilgileri Bul!

Doğru cevaplar:

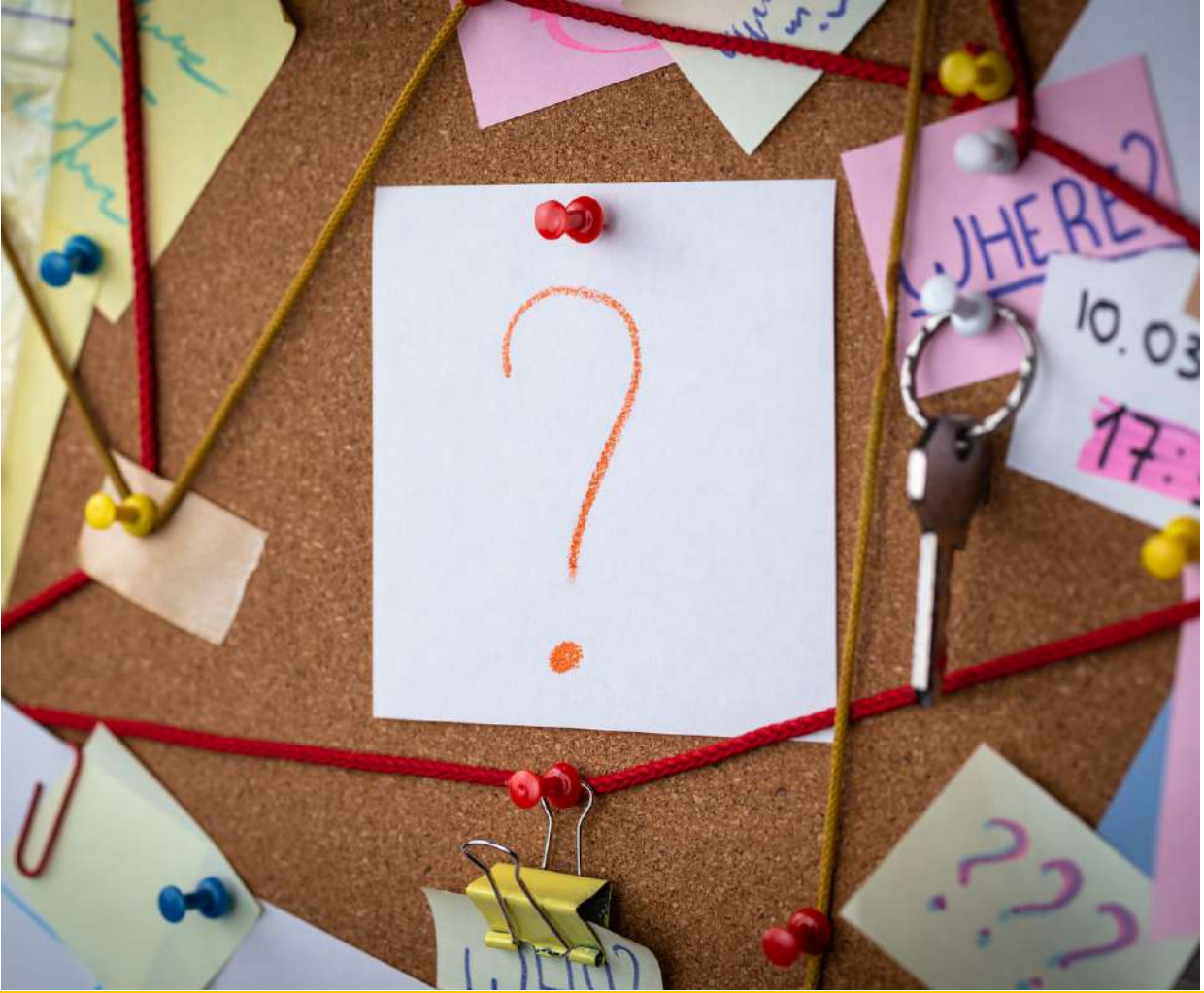
"Popüler bir influencer, beynimizin sadece %10'unu kullandığımızı söyledi." Yanıltıcı Bilgi: Bu yaygın bir efsanedir. Nörobilim, beynimizin tüm bölümlerini kullandığımızı ancak hepsinin aynı anda çalışmadığını gösteriyor.

"Kuzenim, hükümetin sosyal medya uygulamaları aracılığıyla bizi izlediğini söyleyen bir mesaj gönderdi." Kısmen Doğru: Hükümetler güvenlik nedenleriyle sosyal medya etkinliklerini izleyebilir, ancak her bireyi izlemezler.

"Online bir yerde, elma sirkesi içerek bağışıklık sistemini anında güçlendirebileceğiniz yazıyordu." Yanıltıcı Bilgi: Elma sirkesinin bazı sağlık yararları vardır, ancak bağışıklık sistemini anında güçlendirmez.

"Facebook'ta biri, güneş sistemimizde yeni bir gezegen keşfedildiğini ve çıplak gözle görülebileceğini paylaştı." Yanıltıcı Bilgi: Çıplak gözle görülebilen yeni gezegenler keşfedilmemiştir. Son keşif 2006'da (Eris) yapılmış olup teleskop olmadan görülemez.

"Düzenli su içmek, konsantrasyonu artırmaya ve baş ağrılarını engellemeye yardımcı olabilir." Doğru: Yeterli su tüketiminin bilişsel fonksiyonu desteklediği ve baş ağrılarını azaltma riskini düşürdüğü bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

3 Adım

Özet: Yanlış Bilgi Dedektifleri

Hadi, bu derste öğrendiklerimizi nasıl uygulayabileceğimizi düşünelim. Hızlı bir yansıma ile başlayalım:

Bugün öğrendiğiniz ve sizi şaşırtan bir şey nedir?

Bugün öğrendiklerinizi, başkalarına yanlış bilgiyi tanımları konusunda nasıl yardımcı olabilirsiniz?

Birkaç dakika düşünün ve sonra grupta paylaşalım.

Unutmayın, öğrendiklerinizi paylaşmak, bilgiyi pekiştirmenin harika bir yoludur!

3 Adım

Kapanış: Yanlış Bilgi Dedektifleri

Şimdi, pratik bir şeyler oluşturalım - karşılaştığınız bilgiden emin olmadığınızda kullanabileceğiniz kişisel bir **“Yanlış Bilgi Kontrol Listesi.”**

Bilgiyi çevrimiçi paylaşmadan önce kendinize sorabileceğiniz üç soru düşünmek için bir an durun. Bunları bir kağıda yazın ve sonrasında bazılarını paylaşabiliriz. Yardıma ihtiyacınız olursa, işte başlamanız için birkaç örnek:

- Bu bilgi nereden geldi?
- Güvenilir bir kaynaktan mı?
- Gerçek olması için fazla şaşırtıcı veya şok edici mi?

Unutmayın, bir **“yanlış bilgi dedektifi”** olmak, eleştirel düşünmek, sorular sormak ve başkalarıyla bilgi paylaşırken empatik olmak demektir. Herkes, çevrimiçi alanları daha güvenilir ve saygılı hale getirmek için kendi rolünü oynayabilir.

Temel Çıkarım Özeti

- Yanlış bilgi genellikle istemeden paylaşılırken, sahte haberler bilerek yanıltmak amacıyla oluşturulur, bu farkı anlamak çok önemlidir.
- Eleştirel düşünme, bilgiyi çevrimiçi paylaşmadan önce güvenilirliğini tanımamıza ve sorgulamamıza yardımcı olur.
- Yanlış bilgi hakkında empatiyle yaklaşmak, çevrimiçi ve çevrimdışı alanlarda daha sağlıklı ve saygılı iletişimi teşvik eder.

Gençlik çalışanları, eğitimciler ve öğretmenlere yönelik yönergeler

Hedef:

Bu ders, gençlik çalışanlarının, eğitimcilerin ve öğretmenlerin, gençlerin yanıltıcı bilgileri anlamalarına ve bunlarla mücadele etmelerine yardımcı olmaları için tasarlanmıştır. Eleştirel düşünmeyi geliştiren, işbirlikçi öğrenmeyi teşvik eden ve çevrimiçi bilgi hakkında empati kurmayı destekleyen etkileşimli aktiviteler içermektedir. Atölye, hem resmi sınıf ortamlarına hem de gayri resmi öğrenme ortamlarına kolayca uyarlanabilir.

Gerekli Malzemeler:

- Projektör ve ekran veya büyük monitör
- Beyaz tahta veya flipchart
- Markerlar ve kalemler
- Kartonlar veya kağıtlar
- Laptop veya tablet (eğitmen için)
- Akıllı telefonlar veya tabletler (katılımcıların Kahoot Quiz'ine erişmesi için)
- İnternet bağlantısı
- Örnek senaryoların basılı versiyonları
- Grup çalışması ve tartışmalar için uygun oturma düzeni
- Aktivite süresini yönetmek için zamanlayıcı veya saat

1 Adım: Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

- Katılımcıların yanlış yapma korkusu olmadan fikirlerini rahatça paylaşabilecekleri samimi ve açık bir ortam oluşturun.
- Katılımcılardan, günlük yaşamlarında karşılaştıkları yanlış bilgi örneklerini düşünmelerini isteyerek tartışmayı ilişkili ve pratik hale getirmelerini teşvik edin.
- Katılımcılar tereddüt ederse, tartışmayı başlatmak için basit bir yanlış bilgi örneği verin.
- Tüm katkıları takdir edin ve bu katkıları geliştirerek yanlış bilgi anlayışının kolektif bir öğrenme süreci olduğunu vurgulayın.

Temel Tartışma Noktaları:

- Yanlış bilgi, yanlışlıkla paylaşılan, genellikle doğru sanılan yanlış bilgilerdir.
- Sahte haber, insanları kandırmak veya manipüle etmek amacıyla kasıtlı olarak oluşturulan içeriklerdir.
- Eleştirel düşünme, yanlış bilgilerin tespit edilmesine ve yayılmalarının engellenmesine yardımcı olur.

2 Adım: Giriş: Yanlış Bilgi Nedir?

- Öğrencileri küçük gruplara ayırın ve onlara senaryoların bulunduğu kağıdı verin.
- Öğrencilerden her örneği grup içinde tartışmalarını ve bunun yanlış bilgi olup olmadığına birlikte karar vermelerini teşvik edin.
- Gerekirse, grupların açıklamaları analiz etmelerine yardımcı olacak bazı yönlendirici sorular sağlayın, örneğin: "Bu ifade çok basit mi görünüyor? Bunu destekleyen herhangi bir gerçek var mı?"
- Her turdan sonra, grupları sınıfla mantıklı bir şekilde paylaşımlarını yapmaları için davet edin ve tartışmayı teşvik edin.
- (Eğer Seçenek 2'yi seçerseniz): Senaryoları ve doğru cevapları kullanarak bir Kahoot! sınavı oluşturun ve öğrencilere bağlantıyı verin.

Temel Tartışma Noktaları:

- Yanlış bilgi genellikle inandırıcı gibi görünse de, destekleyici gerçeklerden yoksundur.
- İfadeleri sorgulamak önemlidir, özellikle çok basit ya da şaşırtıcı göründüklerinde.
- Gerçekleri kontrol etmek ve kaynağı değerlendirmek, yanlış bilginin yayılmasını engellemeye yardımcı olabilir.

Adım 3: Kapanış: Yanlış Bilgi Dedektifleri

- Öğrencilerin, düşüncelerini gruplarla paylaşmadan önce bireysel olarak biraz zaman ayırmalarına izin verin.
- Onları, öğrendiklerini günlük hayatta nasıl uygulayabileceklerini düşünmeye teşvik edin, örneğin çevrimiçi bilgi paylaşıırken veya arkadaşlarla haberleri tartışırken.
- Gerekirse, yanlış bilgi tespiti için kontrol listelerini ne zaman kullanacaklarına dair örnekler sunarak onları yönlendirin.
- Öğrencilerin katılımlarına teşekkür edin ve bilgiyle etkileşimde bulunurken dikkatli ve empatik olmanın önemini vurgulayın.

Temel Tartışma Noktaları:

- Yeni bilgileri yansıtmak, öğrenmeyi pekiştirmeye ve gerçek hayatta uygulamaya yardımcı olur.
- Yanlış bilgi tespiti için bir kontrol listesi, günlük hayatta pratik bir araç olabilir.
- Empati ve eleştirel düşünme, yanlış bilgiye saygılı bir şekilde yaklaşırken birbirini tamamlar.

Takip ve Evde Yapılacak Etkinlikler:

- Öğrencilerden, şüphe duydukları bir çevrimiçi bilgiyi bulmalarını ve bir ebeveyn ya da arkadaşla birlikte doğruluğunu araştırmalarını isteyin.
- Sonraki oturumda bulgularını paylaşmalarını teşvik edin.

Öğretmenler için İpuçları:

- **Zaman Yönetimi:** Her bölümü zamanında tamamlamaya özen gösterin.
- **Katılımı Teşvik Etme:** Daha sessiz öğrencileri, fikirlerini paylaşmaları için davet ederek katılımlarını artırın.
- **Uyarlanabilirlik:** Hem dijital hem de fiziksel materyallerle hazırlıklı olun.

Araçlar

Google Görseller: Tersine Görsel Arama

Kahoot!

Kahoot!, öğretmenlerin gerçek zamanlı olarak eğlenceli ve etkileşimli testler, anketler ve oyunlar oluşturmalarına olanak tanıyan ücretsiz bir öğrenme uygulamasıdır. Oyun temelli bir yaklaşımla çalışır; katılımcılar, mobil cihazları üzerinden soruları yanıtlayarak öğrenme sürecine dinamik ve keyifli bir şekilde dahil olurlar. Bu tür yanlış bilgi (misinformation) atölyeleri gibi etkinliklerde Kahoot!, katılımı teşvik eden, sağlıklı bir rekabet ortamı yaratan ve anlık geri bildirim sağlayan değerli bir araçtır. Böylece temel kavramlar, eğlenceli ve akılda kalıcı bir şekilde pekiştirilmiş olur.

kahoot.com/

Kaynakça

- Merriam-Webster - *Definition of Misinformation* - Merriam-Webster Dictionary, 2023. Link:
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/misinformation>
- YouTube Video by Children and Screens: Ask the Experts: Fact or Fake? How to Teach Your Kids to Spot Misinformation. Link:
<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=la6g9AZS3yM&t=1969s>

SINAV

Her sorunun doğru cevabını seçerek sahte haberleri tanıma ve değerlendirme konusundaki bilginizi test edin. Her soru için yalnızca bir seçenek doğrudur.

1. Yanlış bilgi ile sahte haber arasındaki temel fark nedir?

- A. Yanlış bilgi her zaman doğrudur, sahte haber ise yanlıştır.
- B. Yanlış bilgi kasıtsız olarak yayılırken, sahte haber insanları aldatmak amacıyla oluşturulur.
- C. Yanlış bilgi gerçeklerle ilgilidir, sahte haber ise görüşlerle ilgilidir.
- D. Yanlış bilgi yalnızca sosyal medyada yayılırken, sahte haber gazetelerde paylaşılır.

2. Aşağıdakilerden hangisi yanlış bilgiye bir örnektir?

- A. "Günde 8 bardak su içmek sağlıklı olmak için gereklidir."
- B. "Havuç, göz sağlığını destekleyen A vitamini için iyi bir kaynaktır."
- C. "Aşılar, hastalıkları önlemede güvenli ve etkilidir."
- D. "Dünya, mevsimlerin oluşmasına neden olacak şekilde Güneş'in etrafında döner."

SINAV

3. İnternette bir bilgiyle karşılaştığınızda eleştirel düşünme neden önemlidir?
- A. Okuduğunuz her şeyi doğru olarak kabul etmek için.
 - B. Bilgiyi hızlıca başkalarıyla paylaşmak için.
 - C. Bilginin doğru ve güvenilir olup olmadığını değerlendirmek için.
 - D. Çok karmaşık görünen tüm bilgileri görmezden gelmek için.
4. Bilginin güvenilir olup olmadığını kontrol etmenin iyi bir yolu hangisidir?
- A. Kaç beğeni veya paylaşım aldığını kontrol etmek.
 - B. Güvendiğiniz bir web sitesinde yayınlanıp yayınlanmadığını kontrol etmek.
 - C. Bilgiyi bir kez okuyup doğru olduğunu varsaymak.
 - D. Bir arkadaşınıza bunun doğru olup olmadığını sormak.
5. Birinin internette yanlış bilgi paylaştığını görürseniz ne yapmalısınız?
- A. Görmezden gelip geçmek.
 - B. Yorumlarda tartışmak.
 - C. Doğru bilgiyle nazikçe düzeltmek.
 - D. Başkalarına göstermek için paylaşmak

Cevaplar

Soru 1: B

Soru 2: A

Soru 3: C

Soru 4: B

Soru 5: C

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

Lélekben Otthon
Közhasznú Alapítvány

AdM
Archivio della Memoria

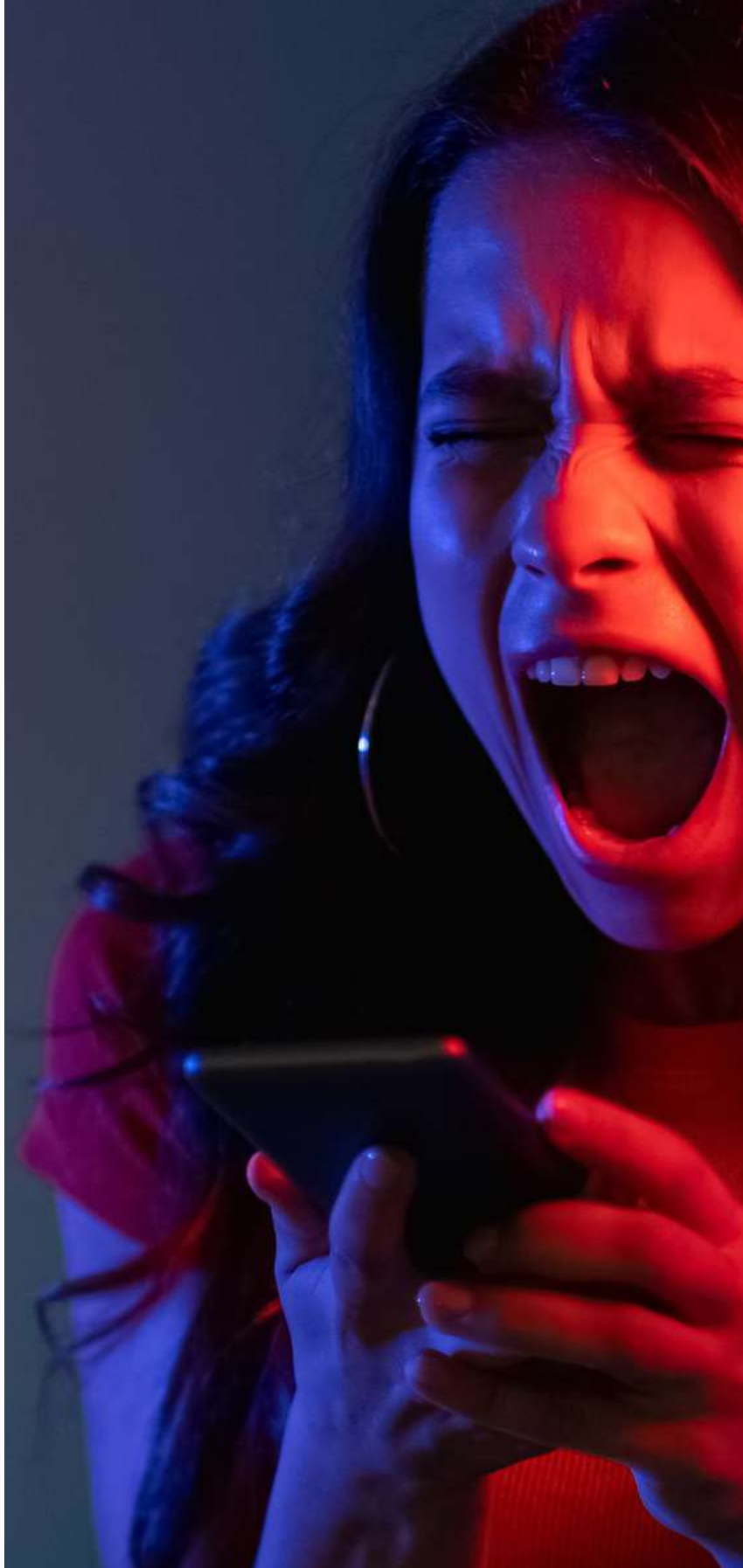

Centrum Wspierania
Edukacji
i Przedsiębiorczości

EDU
yayıncılık

@Inno Hub
Valencia

**Co-funded by
the European Union**

Avrupa Birliği Tarafından Finanse Edilmektedir. Bununla birlikte, ifade edilen görüş ve görüşler yalnızca yazar(lar) ın görüşleridir ve Avrupa Birliği veya Avrupa Araştırma Yürütme Ajansı'nın görüşlerini yansıtmaması gerekmez. Ne Avrupa Birliği ne de EACEA bunlardan sorumlu tutulamaz.